

STATISTISK ANALYS AV KOMPLEXA DATA

SPATIALA DATA

Mattias Villani

Department of Computer and Information Science
Linköping University

Department of Statistics
Stockholm University

MOMENTETS INNEHÅLL

- ▶ Introduktion till **spatiala data**
- ▶ **Geostatistiska data**: Interpolation, Variogram och Kriging
- ▶ **Arealdata**: Spatiala autoregressionsmodeller.

TRE TYPER AV SPATIALA DATA

- ▶ **Spatiala data:** **position** och **avstånd** har betydelse.
- ▶ Tre typer av spatiala data:
 - ▶ **Geostatistiska data** (Väderstationer)
 - ▶ **Arealdata** (Bildpixlar)
 - ▶ **Punktmönsterdata** (Skadade personer efter jordbävning)
- ▶ **Tempo-spatiala data.** Spatiala mätningar över **tid**. Ex: Meteorologiska mätningar.
- ▶ Inom delmomentet: Geostatistiska och lite areal data.

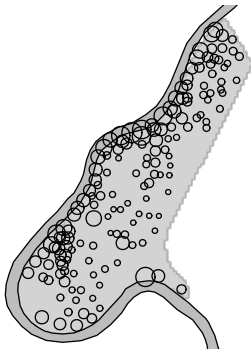
GEOSTATISTISKA DATA

- ▶ $Y(s)$ är en slumpmässig vektor observerad vid positionen $s \in D$.
- ▶ **Positionerna** s_1, s_2, \dots, s_n är **fixa**.
- ▶ **Mätningarna** vid positionerna $Y(s_1), Y(s_2), \dots, Y(s_n)$ är **slumpmässiga**.
- ▶ D är ofta en delmängd av \mathbb{R}^2 . Longitud och latitud.

GEOSTATISTISKA DATA

- ▶ $Y(s)$ är en slumpmässig vektor observerad vid positionen $s \in D$.
- ▶ **Positionerna** s_1, s_2, \dots, s_n är **fixa**.
- ▶ **Mätningarna** vid positionerna $Y(s_1), Y(s_2), \dots, Y(s_n)$ är **slumpmässiga**.
- ▶ D är ofta en delmängd av \mathbb{R}^2 . Longitud och latitud.
- ▶ Exempel 1: Nederbörd vid olika mätstationer.
- ▶ Exempel 2: Mängd olja vid olika borrhingsstationer.
- ▶ Exempel 3: Huspriser.

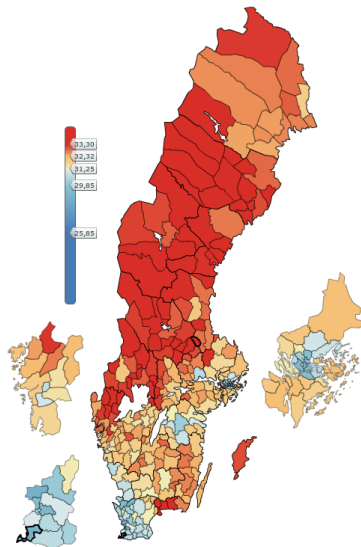
MEUSE RIVER DATA - ZINC CONCENTRATION

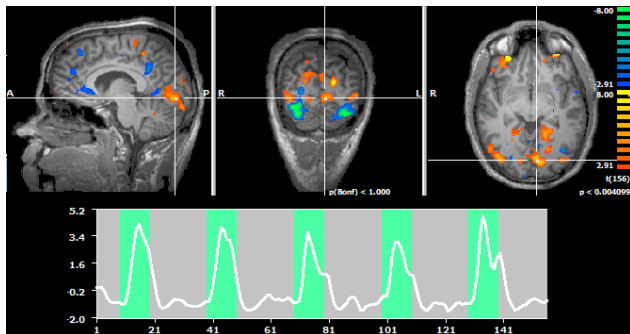
AREAL DATA

- ▶ D är fortfarande en fix delmängd, men partitionerad i **arealenheter**.
En mätning i varje area.
- ▶ Exempel 1: Jordbruksexperiment.
- ▶ Exempel 2: Bildanalys. Röntgen/Magnetkamera.
- ▶ Exempel 3: Huspriser på kommunnivå.
- ▶ Areal data kallas också **lattice data**.

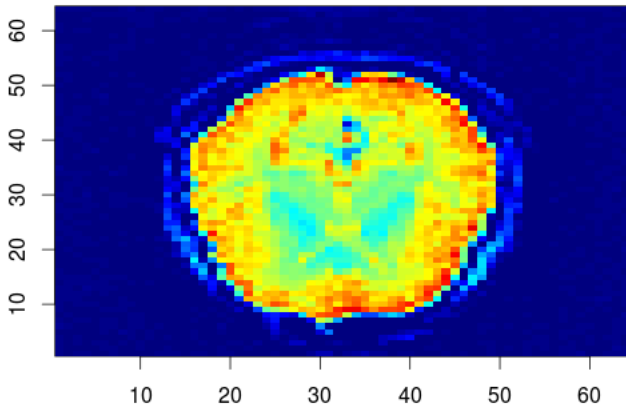
KOMMUNALSKATT 2012

FMRI BILDER AV HJÄRNAKTIVITET

FMRI BILDER AV HJÄRNAKTIVITET

PUNKTMÖNSTERDATA

- ▶ Positionerna s_1, s_2, \dots, s_n är slumpmässiga. **Punktprocesser.**
- ▶ $Y(s_1), Y(s_2), \dots, Y(s_n)$ är fixa som indikerar att en viss händelse inträffat vid s_i .
- ▶ Exempel 1: Positioner för ambulansuttryckningar.
- ▶ Exempel 2: Skadade efter jordbävning.
- ▶ Exempel 3: Träd i en skog.
- ▶ Klustring ofta viktigt. Tenderar vissa djurarter att befinna sig inom samma område? Olika områden (revir)? Attraction/repulsion.
- ▶ Kovariatinformation vid de slumpmässiga positionerna: **marked point pattern**. Ex: vård på plats/färd till sjukhus, grad av skada, trädomekrets.

SPATIALA DATA I R

- ▶ Paketet **sp** är baspaketet med spatiala datatyper.
- ▶ Objekt för att rita upp spatiala data: **punkt**, **linje**, **polygon**, **grid** och **pixel**.
- ▶ `coordinates(dataMatris) <- dinaKoordinater`
[dinaKoordinater är en matris med två kolumner innehållande longitud och latitud]
- ▶ `dataMatris` blir ett objekt av typen `SpatialPointsDataFrame`.
- ▶ Alternativ: funktionen `SpatialPointsDataFrame()`.
- ▶ `llCRS <- CRS("+proj=longlat +ellps=WGS84")` definierar det traditionella longitud-latitude koordinatsystemet.
- ▶ `library(maps); map("world", "sweden")` ritar upp en Sverigekarta.
- ▶ `gridObjekt <- as(SpatialDataMatris, "SpatialPixels")` Gör om matrisen `SpatialDataMatris` med punkter till en grid/pixlar.

INTERPOLATION AV SPATIALA DATA

- ▶ Vi har observerat $Z(s_1), Z(s_2), \dots, Z(s_n)$ vid n fixa positioner.
- ▶ Vi vill beräkna anpassningen $\hat{Z}(s_0)$ i en ny punkt s_0 .
- ▶ Interpolation viktat med inversa avståndet:

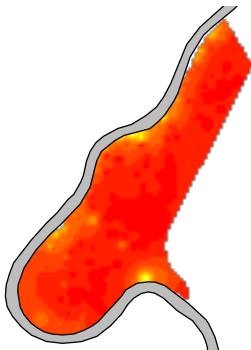
$$\hat{Z}(s_0) = \frac{\sum_{i=1}^n w(s_i, s_0) Z(s_i)}{\sum_{i=1}^n w(s_i, s_0)}$$

där

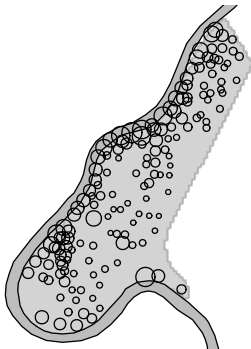
$$w(s_i, s_0) = \|s_i - s_0\|^{-p}$$

- ▶ `library(gstat); idwOut <- idw(zinc ~ 1, meuse, meuse.grid, idp = 2)`
- ▶ `image(idwOut)` ritar upp den interpolerade ytan.

INTERPOLATION MED INVERSA AVSTÅND

MEUSE RIVER DATA - ZINC CONCENTRATION

TIDSERIER

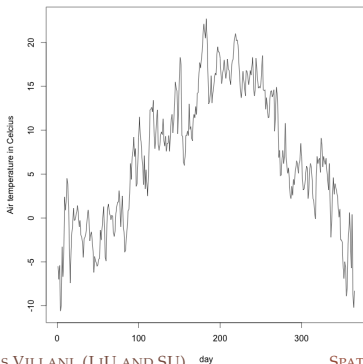
- ▶ **Tidserier:** data observerat över **tid**. x_1, x_2, \dots, x_T .
- ▶ Autoregressiv model av ordning ett:

$$x_t = \phi x_{t-1} + \varepsilon_t$$

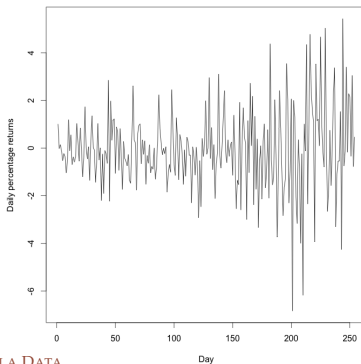
där $\varepsilon_t \sim N(0, \sigma^2)$ är oberoende slumpfel.

- ▶ **Beroende över tid.** Värdet idag beror på gårdagens värde.

Air temperature in Stockholm in 2009

Daily returns on SP500 stock market index in 2009

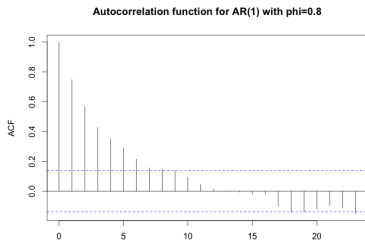
AUTOKORRELATION

- ▶ **Stationär** tidsserie:
 - ▶ Konstant väntevärde över tiden
 - ▶ Konstant varians över tiden
 - ▶ Autokorrelationen mellan X_t och X_{t+h} beror bara på h , inte på t .
- ▶ **Autokorrelationsfunktionen** visar beroendet över tid:

$$C(h) = \text{Corr}(X_t, X_{t+h})$$

- ▶ **Variogrammet** innehåller samma info som $C(h)$:

$$E \left[(X_t - X_{t+h})^2 \right]$$

VARIOGRAM

- ▶ Spatiala data är som tidserier där tiden t byts ut mot **rumsliga koordinater** $\mathbf{s} = (s_1, s_2)$.
- ▶ Process

$$Z(\mathbf{s}) = m + e(\mathbf{s})$$

där m är väntevärdet och $e(\mathbf{s})$ är spatialt brus.

- ▶ Spatial **regression**:

$$Z(\mathbf{s}) = \mathbf{x}(\mathbf{s})^\top \boldsymbol{\beta} + e(\mathbf{s})$$

- ▶ **Semivariogram**

$$\gamma(\mathbf{h}) = \frac{1}{2} \mathbb{E} [Z(\mathbf{s}) - Z(\mathbf{s} + \mathbf{h})]^2$$

där \mathbf{h} är en vektor.

- ▶ **Variogram** $= 2\gamma(\mathbf{h})$.
- ▶ Relation till kovariansfunktionen $C(\mathbf{h}) = \text{Cov}[Y(\mathbf{s} + \mathbf{h}), Y(\mathbf{s})]$:

$$\gamma(\mathbf{h}) = 2[C(\mathbf{0}) - C(\mathbf{h})]$$

VARIOGRAM, FORTS

- ▶ **Stationäritet över rummet.**
- ▶ Spatial korrelation beror endast på avståndsvektorn $\mathbf{h} = \mathbf{s}_i - \mathbf{s}_j$ mellan två punkter och inte på punkternas positioner.
- ▶ **Isotropisk korrelation:** samma korrelation i olika riktningar. Vektorn \mathbf{h} kan ersättas med dess längd $h = \|\mathbf{h}\|$.
- ▶ $\gamma(-\mathbf{h}) = \gamma(\mathbf{h})$ och $\gamma(\mathbf{0}) = 0$.
- ▶ **Nugget:** ofta antas att $\gamma(\mathbf{0}^+) = \lim_{h \rightarrow 0^+} \gamma(h) = \tau^2 > 0$. Går dock inte att skatta utan upprepade observationer vid samma position.

SAMPELVARIOGRAMMET

- ▶ Problematiskt att skatta variogrammet eftersom vi kan ha inga eller få datapunkter som har **exakt** avståndet h . Jfr SAC i tidsserieanalys.
- ▶ Låt $I_1 = [0, h_1)$, $I_2 = [h_1, h_2)$, ..., $I_m = [h_{m-1}, h_m)$ vara en partitionering av intervallet $[0, h_m)$ där h_m är en övre gräns. $N_h =$ antalet datapunkter i I_h .
- ▶ Momentskattning av (semi)variogrammet:

$$\hat{\gamma}(I_j) = \frac{1}{2N_h} \sum_{i=1}^{N_h} [Z(s_i) - Z(s_i + h)]^2$$

för alla $h \in I_j$.

- ▶ `library(gstat); plot(variogram(log(zinc) ~ 1, meuse))`
- ▶ `library(gstat); plot(variogram(log(zinc) ~ sqrt(dist), meuse))`
- ▶ `library(gstat); plot(variogram(log(zinc) ~ 1, meuse, alpha = c(0,45,90,135)))`

MODELLER FÖR ISOTROPISKA VARIOGRAM

► Linjär

$$\gamma(h; \theta) = \begin{cases} \tau^2 + \sigma^2 h & \text{om } h > 0 \\ 0 & \text{om } h = 0 \end{cases}$$

► Sfärisk

$$\gamma(h; \theta) = \begin{cases} \tau^2 + \sigma^2 & \text{om } h \geq 1/\phi \\ \tau^2 + \sigma^2 \left\{ \frac{3\phi h}{2} - \frac{1}{2}\phi^3 h^3 \right\} & \text{om } 0 \leq h < 1/\phi \end{cases}$$

► Powered exponential $0 < p \leq 2$ (Exponential $p = 1$, Gaussisk $p = 2$)

$$\gamma(h; \theta) = \begin{cases} \tau^2 + \sigma^2 [1 - \exp(-|\phi h|^p)] & \text{om } h > 0 \\ 0 & \text{om } h = 0 \end{cases}$$

► Matérn

$$\gamma(h; \theta) = \begin{cases} \tau^2 + \sigma^2 \left[1 - \frac{(2\sqrt{\nu}h\phi)^\nu}{2^{\nu-1}\Gamma(\nu)} K_\nu(2\sqrt{\nu}h\phi) \right] & \text{om } h > 0 \\ 0 & \text{om } h = 0 \end{cases}$$

NUGGET, SILL OCH RANGE

- ▶ Exempel: sfäriskt variogram

$$\gamma(h; \theta) = \begin{cases} \tau^2 + \sigma^2 & \text{om } h \geq 1/\phi \\ \tau^2 + \sigma^2 \left\{ \frac{3\phi h}{2} - \frac{1}{2}\phi^3 h^3 \right\} & \text{om } 0 \leq h \leq 1/\phi \end{cases}$$

- ▶ **Nugget:** $\gamma(0^+) = \lim_{h \rightarrow 0^+} \gamma(h) = \tau^2 > 0$
- ▶ **Sill:** $\lim_{h \rightarrow \infty} \gamma(h) = \tau^2 + \sigma^2$
- ▶ **Partial sill:** Sill - Nugget $= \sigma^2$
- ▶ **Range:** h -värdet där $\gamma(h)$ först når sitt maximum: $1/\phi$.

SKATTNING AV PARAMETRISKA VARIOGRAM

- ▶ Ickelinjär viktad minsta kvadrat (startvärden viktiga)

$$\sum_{j=1}^p w_j [\gamma(h; \theta) - \hat{\gamma}(h)]^2$$

- ▶ **Variogrammodeller i R:** `vgm(psill, model, range, nugget)`
- ▶ Exempel: `v <- vgm(1, "Sph", 800, 1)`
- ▶ `library(gstat); sampleVariogram <- variogram(log(zinc) ~ sqrt(dist), meuse)`
- ▶ `vFit <- fit.variogram(sampleVariogram, v); plot(sampleVariogram, vFit)`
- ▶ `attributes(vFit)` ger SSE.

SKATTNING AV PARAMETRISKA VARIOGRAM - EYEBALLING

- ▶ Eyeball statistics: Prova olika parametervärdet tills dess parametriskt variogram anpassar sampelvariogrammet.
- ▶

```
library(geoR); varioEye <-  
eyefit(variog(as.geodata(meuse["zinc"]), max.dist =  
1500)); varioFit <- as.vgm.variomodel(varioEye[[1]])
```
- ▶ Fungerar inte i RStudio. Kör "vanlig" R. Datamaterialet meuse finns i paketet sp.

SPATIAL PREDIKTION - KRIGING

- ▶ Vi har observationer $Z(s_1), \dots, Z(s_n)$ och vill prediktera $Z(s_0)$, Z -värdet vid en ny position s_0 .
- ▶ Vi har kovariater vid varje position: $X = (x(s_1), \dots, x(s_n))'$ och $x(s_0)$.
- ▶ Rimlig prediktor: $\hat{Z}(s_0)$ är ett viktat medelvärde av värdena vid "närliggande" positioner.
- ▶ Bästa linjära väntevärdesriktiga prediktorn

$$\hat{Z}(s_0) = x(s_0)\hat{\beta} + v'V^{-1}(Z(s) - X\hat{\beta})$$

där $Z(s) = (Z(s_1), \dots, Z(s_n))'$, V är kovariansmatrisen för $Z(s)$ och v är kovariansvektorn innehållande kovarianserna mellan $Z(s_0)$ och $Z(s)$, och

$$\hat{\beta} = (X'V^{-1}X)^{-1}X'V^{-1}Z(s)$$

är den vanliga GLS-skattningen.

SPATIAL PREDIKTION - KRIGING, FORTS.

► Prediktionsvarians

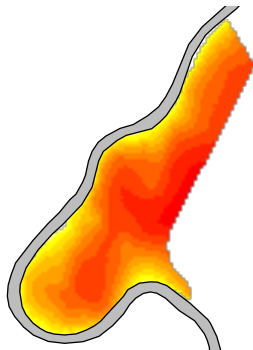
$$\begin{aligned} \text{Var}(\hat{Z}(s_0)) &= \text{Var}(Z(s_0)) - v'V^{-1}v' \\ &\quad + (x(s_0) - v'V^{-1}X)(X'V^{-1}X)^{-1}(x(s_0) - v'V^{-1}X) \end{aligned}$$

► Universal kriging.

► Ordinary kriging: endast intercept i regressionsytan.

► `krige(log(zinc) ~ sqrt(dist), meuse, meuse.grid, fittedSphVariogram)`

KRIGING - MEUSE DATA

AREAL DATA

- ▶ Datapunkter är definierade över arealenheter (kommuner, pixlar)
- ▶ Arealernas **närhet** till varandra är viktig. Motsvarar avstånd för geostatistiska data.
- ▶ **Spatiala grannskap** (neighbourhoods):
 - ▶ Vilka regioner gränsar till region i ?
 - ▶ Vilka länder handlar med varandra? Hur mycket?
 - ▶ Vilka delar av hjärnan är sammankopplade med fibrer?
 - ▶ Vem är du vän med på Facebook?

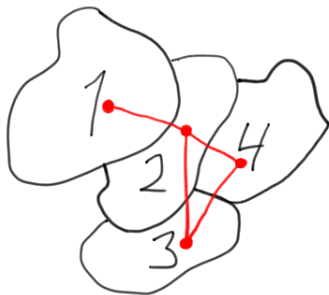
SPATIALA GRANSKAP - ETT EXEMPEL

$$W = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$\tilde{W} = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0.33 & 0 & 0.33 & 0.33 \\ 0 & 0.5 & 0 & 0.5 \\ 0 & 0.5 & 0.5 & 0 \end{pmatrix}$$

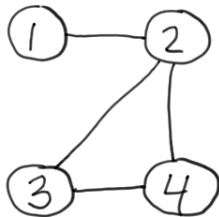
SPATIALA GRANSKAP - ETT EXEMPEL

$$W = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$\tilde{W} = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0.33 & 0 & 0.33 & 0.33 \\ 0 & 0.5 & 0 & 0.5 \\ 0 & 0.5 & 0.5 & 0 \end{pmatrix}$$

SPATIALA GRANSKAP - ETT EXEMPEL

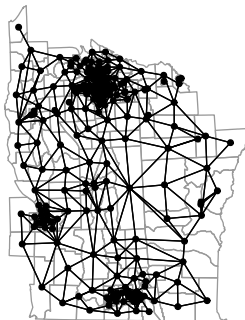
$$W = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$\tilde{W} = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0.33 & 0 & 0.33 & 0.33 \\ 0 & 0.5 & 0 & 0.5 \\ 0 & 0.5 & 0.5 & 0 \end{pmatrix}$$

US CENSUS TRACT DATA - NEW YORK COUNTIES

US CENSUS TRACT DATA - NEW YORK COUNTIES

MORAN'S I

- ▶ Näthetsmatrix $W = (w_{ij})$ [objekt av klassen nb i R]
- ▶ Test för spatialt beroende, **Moran's I**

$$I = \frac{n}{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_{ij}} \frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_{ij} (y_i - \bar{y})(y_j - \bar{y})}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}$$

- ▶ **Moran's I** i vektorform

$$I = \frac{(\mathbf{y} - \bar{y})' \tilde{\mathbf{W}} (\mathbf{y} - \bar{y})}{(\mathbf{y} - \bar{y})' (\mathbf{y} - \bar{y})}$$

- ▶ $-1 \leq I \leq 1$ och $E(I) = -\frac{1}{n-1}$ vid spatiellt oberoende.
- ▶ Globalt vs Lokalt beroende.
- ▶ Geary's C mer lokalt alternativ till Moran's I.

R KOMMANDON FÖR AREALDATA

- ▶ Mål: vikter för varje arealenhet som beskriver dess beroende av enhetens grannar.
- ▶ Två steg:
 1. Definera närhetsmatris (vem är granne med vem?). `nb` objekt i R [**n**eigh**bour**hood].
 2. Bestäm vikter mellan alla par av grannar. `nb2listw` [**n**eigh**bour**hood **to** **list** of **w**eights]

R KOMMANDON FÖR AREALDATA, FORTS.

- ▶ Närhetsvikter: `listw` objekt.
- ▶ `NYlistw[[2]]` är en lista där det i :te listelementet innehåller information om **vilka grannar** den i :te arealenheten har.
- ▶ `NYlistw[[3]]` är en lista där det i :te listelementet innehåller information om **vilka vikter** den i :te arealenhetens grannar har.
- ▶ Exempel: `NYlistw <- nb2listw(NY_nb, style = "B")` [Binärt definierade grannar. Granne eller ej.]
- ▶ `NYlistw[[2]][[3]]` returnerar `c(2,13,35)`, vilket säger att enheterna 2, 13 och 35 är grannar med enhet 3.
- ▶ `NYlistw[[3]][[3]]` returnerar `c(1,1,1)`, vilket säger att enheterna 2, 13 och 35 har alla vikt 1 för enhet 3 (binär grannrelation).
- ▶ Exempel: `NYlistw <- nb2listw(NY_nb, style = "W")` [Viktade grannar]

SIMULTAN AUTOREGRESSIV MODELL (SAR)

- Tidsserieanalys: regression med AR(1) feltermer

$$y_t = \beta_0 + \beta_1 x_t + e_t$$

$$e_t = \rho e_{t-1} + \varepsilon_t$$

där $\varepsilon_t \stackrel{iid}{\sim} N(0, \sigma^2)$.

- Simultan autoregressiv modell (SAR)

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + e_i$$

$$e_i = \sum_{j=1}^m b_{ij} e_j + \varepsilon_i$$

där $\varepsilon_i \stackrel{iid}{\sim} N(0, \sigma^2)$.

- b_{ij} representerar spatiala beroenden mellan regioner.
- $b_{ii} = 0$ för alla i . Regionen beror inte på sig själv.

SIMULTAN AUTOREGRESSIV MODELL (SAR), FORTS

- Modellen kan skrivas som

$$E(\mathbf{y}) = \mathbf{X}\beta$$
$$Var(\mathbf{y}) = (\mathbf{I} - \mathbf{B})^{-1} \Sigma_{\varepsilon} (\mathbf{I} - \mathbf{B}')^{-1}$$

där $\mathbf{B} = (b_{ij})$ och Σ_{ε} är en diagonal matris, ofta $\Sigma_{\varepsilon} = \sigma^2 \mathbf{I}$.

- Vanligt val: $\mathbf{B} = \lambda \mathbf{W}$. Spatial autokorrelationsparameter: λ .
- R funktionen: `nysar <- spautolm(Z ~ PEXPOSURE + PCTAGE65P + PCTTOWNHOME, data = NY8, listw = NYlistw)`

CONDITIONAL AUTOREGRESSIVE MODEL (CAR)

- Beroendet för residualerna modelleras betingat på omgivningen (neighbourhood)

$$e_i | e_{j \sim i} \sim N \left(\sum_{j \sim i} \frac{c_{ij} e_j}{\sum_{j \sim i} c_{ij}}, \frac{\sigma_{e_i}^2}{\sum_{j \sim i} c_{ij}} \right)$$

- Om t ex $\mathbf{C} = \lambda \mathbf{W}$ och $\Sigma_\epsilon = \sigma^2 \mathbf{I}$ så gäller för CAR att

$$E(\mathbf{y}) = \mathbf{X}\beta$$
$$\text{Var}(\mathbf{y}) = \sigma^2 (\mathbf{I} - \lambda \mathbf{W})^{-1}$$

där $\mathbf{C} = (c_{ij})$.

- ```
R: nycar <- spautolm(Z ~ PEXPOSURE + PCTAGE65P +
PCTTOWNHOME, + data = NY8, family = "CAR", listw =
NYlistw)
```